

Betesburna parasiter

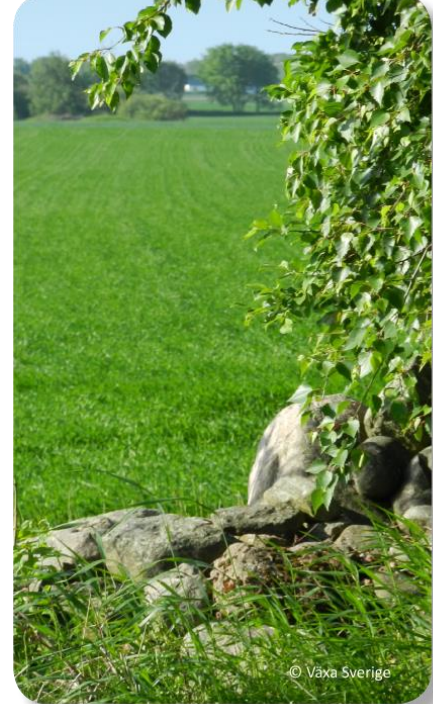
Lena Stengärde
Veterinär,
Kunskap och utveckling, Djurhälsa
Växa
2022-03-30

Parasiter - Ett problem?

- Begränsad yta
- Hög belägningsgrad
- Höga avkastningskrav

Nötkreaturen utvecklar immunitet mot parasiterna med ökande ålder och kontakt.

Är det svårt eller?

Värd

- Egenskaper
- Subkliniskt, syns inte
- Avmaskning, inte 100 %

Stor variation

Miljö/Beten

- Variation
- Betesmarken
- Olika betesdjur
- Djurens olika förmåga
- Andra krav, nedbetning

Parasiter

- Anpassningsbara
- Många arter
- Överlevnadsstrategi bete/värd
- Testmetoder
- Resistenser

Invärtes parasiter som smittar utomhus

Nöt

- Löpmagsmask
- Tunntarmsmask
- Koccidier
- Lungmask
- **Stora leverflundran**

Provtagning innan
avmaskning

Får

- Löpmagsmasken
- Tunntarmsmask
- Nematodirus
- **Stora leverflundran**

Provtagning innan
avmaskning

Häst

- Spolmask
- Springmask
- Bandmask
- Lilla blodmasken
- Stora blodmasken
- Styngflugans larver

Provtagning innan
avmaskning

Generellt

- De flesta parasiter är djurslagsspecifika
- Motståndskraft – bättre hos äldre djur
- Motståndskraft – bäst hos friska, välfödda djur, mineralstatus
- Vissa parasiter behöver mellanvärdar
- Släpp på bete tidigt
- Utnyttja betesmarker rätt
- Utnyttja betesdjur rätt

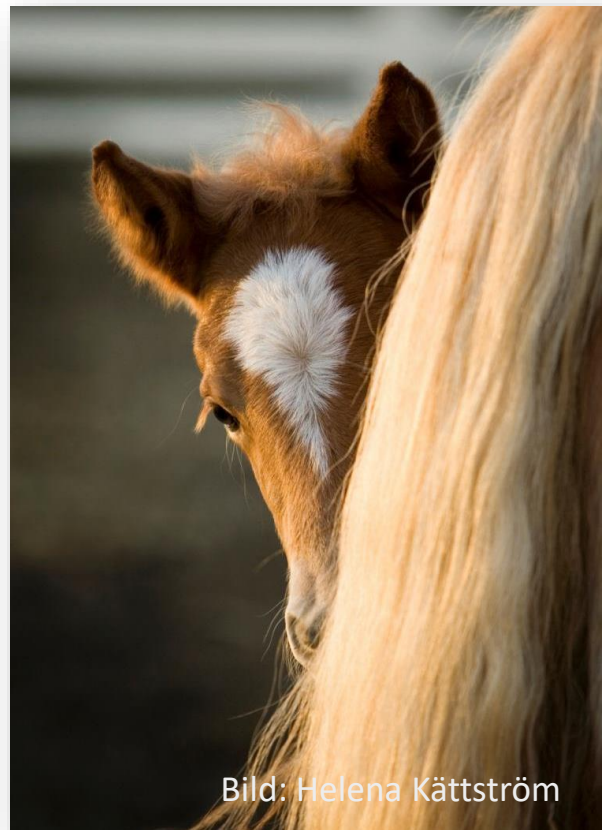
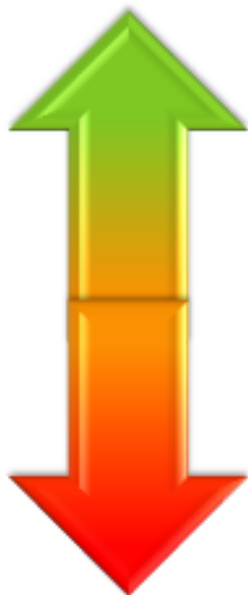

Bild: Helena Kättström

Parasittryck, nötkreatur

Lågt

Slåttervall, nyetablerat bete, helsäd

Växelbete med annat djurslag

Efter sinkor/ vuxna djur utan avkomma

Efter äldre ungdjur, andragångsbetare

Efter förstagångsbetare

Betat sent på säsongen innan

Naturbetesmarker, permanenta betesmarker, särskilt kalvfällor

Högt

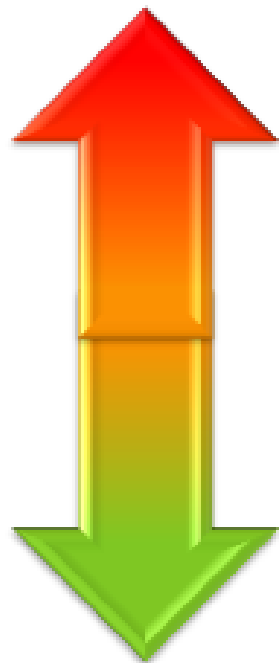
Sambete och växelbete med flera djurslag

- + Bättre betesutnyttjande – betar olika sorter och på olika sätt
- + Äter varandras rator
- + Oskadliggör varandras parasiter
- Bättre med växelbete utifrån smittor som går över djurslagen (elakartad katarraleber, salmonella, ringorm, stora och lilla leverflundran)
- Vid växelbete ändå bra om betet får viss återhämtning
- - Ofta obalans i antal (ex 3 hästar 100 nöt)
- - Olika krav på stängsel
- - Hästfolk/hästar rädda för nöt eller får
- - Svårt ta in/ut hästar med nyfikna djur i samma hage

Sinkor kan ”parasit-städa” betet

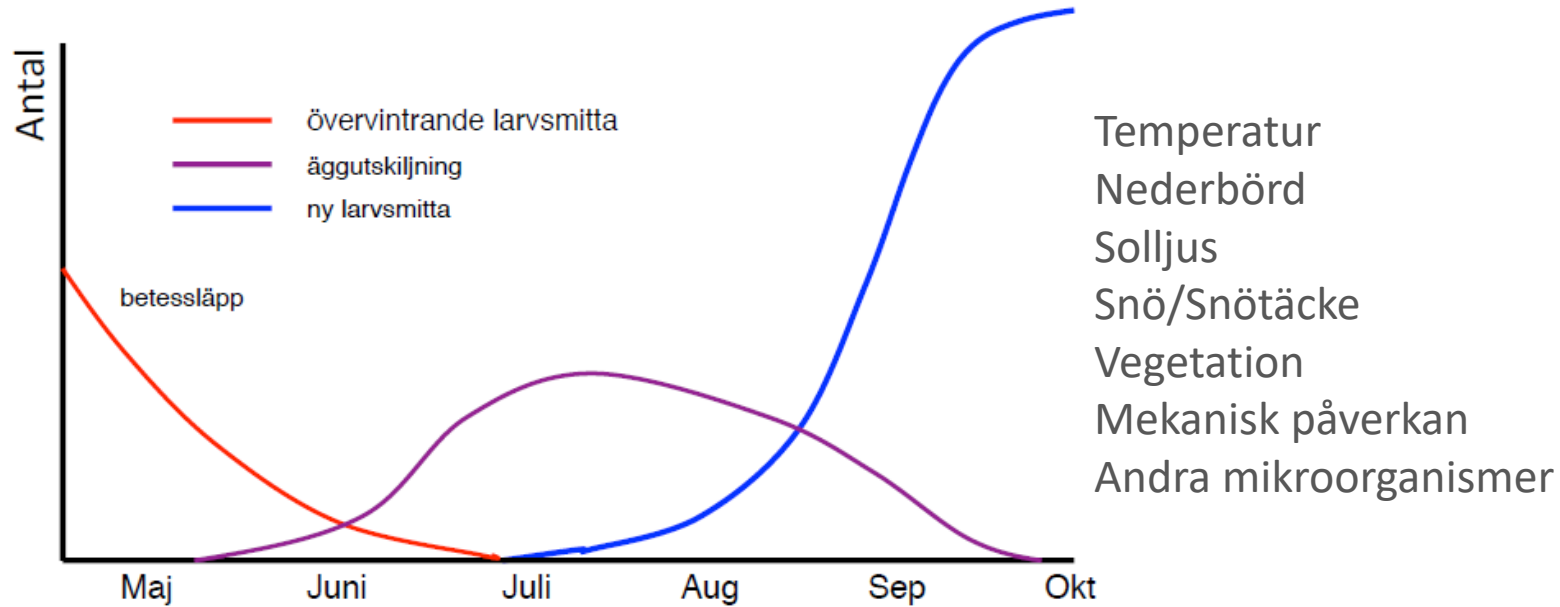
- Genom att låta vuxna djur med god motståndskraft, till exempel sinkor som har viss immunitet gå före och beta av en omgång på våren kan ungdjur få ett ”städat” bete senare på sommaren
- Betesputsning och vila av betet kan vara aktuellt
- Låt gräset växa upp till lagom beteshöjd innan ungdjuren kommer dit

Vilka djur har jag?

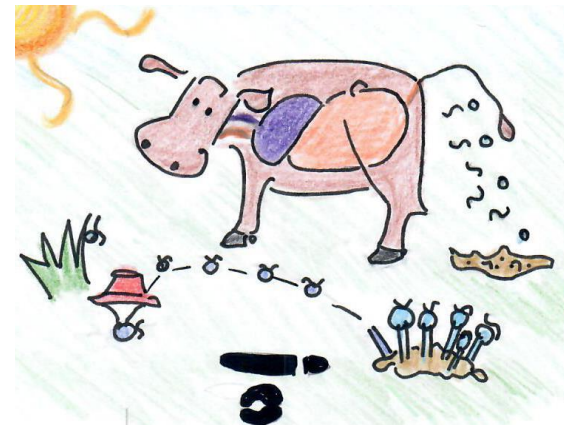
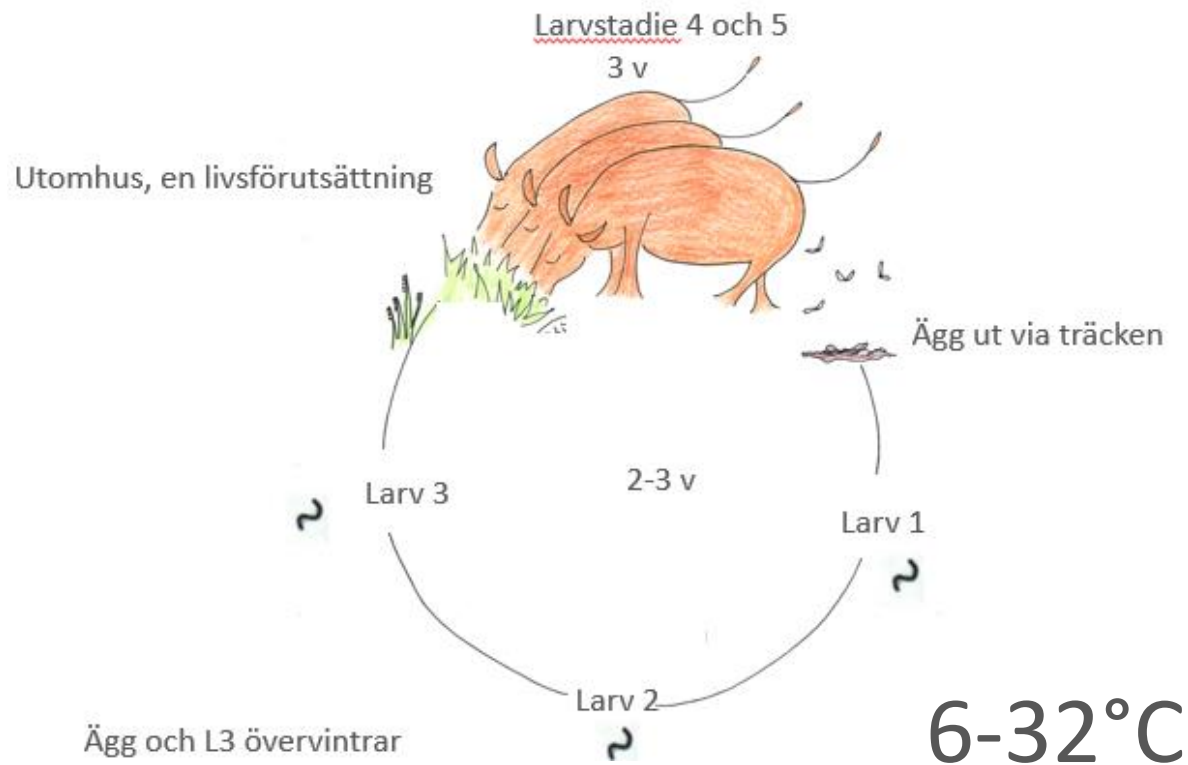

- Kalvar utan ko
 - Förstagångsbetare
 - Dikalvar med ko
 - Äldre dikalv
 - Yngre dikalv
 - Andragångsbetare
 - Unga
 - Äldre
 - Vuxna djur
- Tackor med lamm
 - Avvanda lamm
 - Ungdjur
 - Vuxna djur
- Ston med föl
 - Unghästar
 - Vuxna hästar

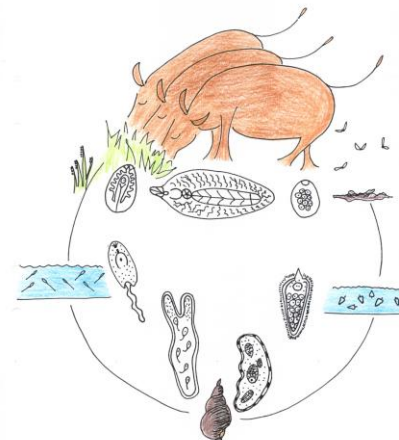
Mag- & tarmmaskar

Mag-tarmparasiter livscykel

Teckningar: Lena Stengärde

Strategi mot parasiter

- **Minska infektionsrisk**
 - Beteshygien
 - Parasitfria beten
- **Öka motståndskraft hos djuren**
 - Foder, vatten, mineraler
 - Andra sjukdomar
- **Strategisk avmaskning om det behövs**
- **Provtagning**

Bild: Lena Stengärde

Träckprover

- En viktig del i strategin för god tillväxt och friska djur på gårdarna
 - Bra att veta vad man har i besättningen
 - Ett sätt att avgöra om avmaskning behövs
 - För att motverka resistens mot avmaskningsmedel
-
- Tas vid strategiska tidpunkter eller vid misstanke
-
- Obduktion
 - Tankmjölksprov
 - Blodprov
 - Sjukdomsanmärkningar vid slakt

När avmaskar vi

Utsöndring och nedbrytning Ivermektin

- Aktivas substanser som tillhör Ivermectiner talar vi mest om
- Utsöndringstid varierar utifrån hur djuren behandlas (via munnen, på ryggen eller injektion)
- Merparten utsöndras inom 6-8 dagar via träcken
- På betet i dyngan bryts merparten ner inom ca 30 dagar
- Albendazol, en annan aktiv substans bryts ner i kroppen och utsöndras via urin och dynga har enligt vissa studier mindre effekt på insekter

Avmaskas hästar på vintern?

- Är det ok att hästar rids på vissa värdefulla marker vintertid?
- I första hand avmaskas föl på vinter
- Ridhästar avmaskas sällan

Bild: Helena Kättström